

„Med včeraj in jutri“

Iz »Deutsche Adria Zeitung« posnemamo naslednji zanimivi opis sedanjega položaja na bojiščih ob nemških rejah:

Generalni poročnik Dittmar, znani vojaški strokovnjak velikomorskega rada, je v svojem zadnjem predavanju pod naslovom »Med včeraj in jutri« ugotovil, da je sedanjí ameriški velenapad v lotarinskem območju področju najbližji poslednji, ki stoji še v znamenju izrečne prehodne faze. Pod izrazom »prehodna faza« razume general Dittmar akcijo sovražnikov velikomorskega Rajha, ki se bliža svojemu koncu, akcijo, v kateri ima sovražnik na razpolago številno premoč, zlasti v zraku.

General Dittmar je izjavil med drugim: »Če kje, potem je borba do skrajnosti v področju Seldinina, kjer ima svoje koristne sadove. V odločilnih urah je bila sovražniku onemogočena uporaba konvencije kot oskrbovalne baze. Ako bi bil me na razpolago to luko, bi bila ta okoliščina lahko odločilnega pomena. Ko sedaj drugo nemško površino orožje »V 2« prevzema nalogo oporišča ob Seldi, ki je medtem podleglo sovražniku, to je velikega pomena, ker se tu prvič uporabljajo nove vrste orožja v smislu neposredne operativne delavnosti.

V sedanjih okoliščinah se zdi popolnoma dosledno, ako Američani z novim velenapadom severno in južnozhodno od Metza skušajo ovirati razvoj sil na nemški strani, ki so ga na temelju dosedanjih izkustev z veliko skrbjo opazovali. Boji okoli Stolberga, ki so se zaradi sile nemškega protusunka nehali z občutnim porazom Američanov, se treba knji-

žiti kot posebno učinkovito izkustvo. Pokazali so namreč, da tam, kjer gre borba za nemško območje ozemlje, stopi sovražnik materialni sili nasproti že sedaj nemška moč v takem obsegu, kakor se pred nekaj tedni še ni dalo zamisliti. Vsekakor je verjetno, da se bo tudi sovjetska strategija iz enakih razlogov vrgla na nove sunki. Na sovjetski strani sedaj ne gre več za izrazo uspehov, marveč za nujnost popolnoma novih operativnih ciljev. To je boljševkom medtem nedvomno tudi že postalo jasno.

Vojni dogodki, ki se odigravajo ob nemških mejah in deloma že na nemških tleh ožje območnega področja, nadvse zgornjo dokazujejo resničnost svoječasne napovedi, da bo nemški vojak pri obrambi velike Nemčije napel vse svoje sile in še stonjeval svoje priznane vojaške vrline. Prezgodi se se sovražniki veselijo, da je konec odporne moči nemške vojske in da bo prodiranje na nemška tla šlo tako gladko, kakor osvajanje zasedenega prostora na vzhodu in na zahodu. Ko so se govorili o »begu« nemških čet in se ironično posmehovali zatrdili nemškega glavnega štaba, da gre za načrtni odmik z ozemlja, ki v sedanjí fazi borbe nima več prejšnjega strateškega pomena, so nenadoma zadeli na granitni zid nemške obrambe, ki jih je iz lahkomiselnih sanj prebudi k bridskemu spoznanju, da se glavno delo zanje že začelo in da jih »jutri« čakajo neprimerno hujši napori nego so jih morali prenesti včeraj, ko so se šele bližali močnim utrditvam, ki jo predstavlja velika Nemčija.

Žalna maša za notranjske žrtve komunizma

Ljubljana, 24. novembra

Ob obletnici herojskega boja grahovskih junakov je priredil notranjski pododbor v Ljubljani žalno mašo združeno s slovesnim rekvizmom za vse padle notranjske borce in druge žrtve komunizma. Žalne službe božje, ki je bila ob osemih v franciskanski cerkvi, so se poleg sorodnikov, znancev in prijateljev pokojnih žrtv udeležili tudi predstojnik pokrajinske uprave generalni inšpektor domobranstva Leon Rupnik s spremstvom, poveljnik slovenskega domobranstva podpolkovnik Krener s pomočnikom podpolkovnikom Vizjakom, načelnik štaba podpolkovnik Peterlin, predsednik begunskega odbora dekan škulj s podpredsednikom Pevcem in Mrkunom, številni domobranci častniki in podčastniki ter delegacije štirih domobranstev iz vsake v Ljubljani: stacionirane čete, v Ljubljani živijo: notranjci in begunci ter številni narodno čučeji Ljubljanci in Ljubljankice, ki so napolnili vso cerkev.

Sredi cerkvene ladje je stal med šestnajstimi svečami črno pregrnjen katafalk, pred oltarjem pa je bil postavljen poseben klečalnik za g. prezidenta. Prve dve klopi

sta bili pregrnjeni z rdečim suknom in namenjeni predstavnikom.

Ob asistenci štirih notranjskih duhovnikov je žalno službo božjo in slovesni rekvizmom opravil msgr. dekan škrc, ki je sam izgubil brata v globini temačnih jeledoljskih gozdov. Mislil vseh prisotnih so bile pri pokojnih prijateljih in znancih. Marsikdo je le s težavo zadrževal solze, ki so mu silile v oči v spominu na grozno usodo nešteti, ki so po krivdi komunistov padli ali bili od komunistov umorjeni. Spomin in molitev sta veljala tako onim, ki že počivajo v blagoslovljeni zemlji, kakor tudi vsem onim, katerih trupla trohne v kraških jamah in temnih gozdovih in jim prijatelji ne morejo zasadiati križa vrh gomile, ne položiti rože na grob in prižgati svečke jim v spomin.

»Reši nas hudega!« so se dvigale molitve duhovnikov proti nebu. »Reši nas hudega!« so ponavljala srca vernikov, »reši nas vsega hudega, Gospod, dovolj je bilo krvi, dovolj groze, dovolj trpljenja, nakloni nam, Gospod, zopet svoje usmiljenje. Usmili se nas, usmili se naše domovine, ki razbičana in okrvavljena dviguje svojo molitev k tebi...«

Lepo uspela stražarska koncertna prireditev v Postojni

V nedeljo popoldne so imeli v Postojni lepo uspelo koncertno prireditev za delavce, zaposlene pri delih v Postojni in okolici. Poslušalci so popolnoma napolnili dvorano postojnskega kinematografa in so z naperim zanimanjem čakali na začetek sporeda. Vsak udeleženec je pri vstopu v dvorano dobil razmnožen koncertni spored, tako da je imel lahko že vnaprej pregled čez ves koncert.

Prireditve je otvoril orkester slovenskih varnostnih straž v Postojni. Že takoj z uvodno koračnico, sestavljeno iz samih narodnih melodi, je bilo ustvarjeno med poslušalci prijetno in zanosno razpoloženje. Sledil je govor g. stotnika, ki je poudaril pomen domače glasbe in domače pesmi na primorskih tleh. Po govoru so nastopile sestre Finkove, ki so občuteno

zapele narodne pesmi »Vigred bliža se« in »Vse rožice rumene«. Nagrajene so bile z navdušenim aplavzom.

Tako so se vrstile dalje pevske in glasbene točke, vse sprejete s ploskanjem. Zlasti pevke so se na mah tako priljubile udeležencem, da so bile potem vsakokrat sprejete z ovacijami, čim so se pojavile na odru. Pred zaključkom koncerta je spregovoril še g. major Pero Horn. Naglasil je pomen takšnega prijateljskega snidenja in važnost koncerta sploh.

Z lepim nagovorom so stražarji vnovič zaigrali udarno in živahno koračnico ter z njo zaključili koncert, ki je vsem udeležencem izredno ugaljal. Razhajali so se s hvalažnostjo stražarjem in z željo, da bi se slične prireditve še ponavljale.

Odločna obramba lire

Milan, 23. nov. Po vestih iz italijanskega glavnega štapa se je sestala italijanska vlada pod Ducejevim predsedstvom. Duce je poročal o političnem in vojaškem položaju, nakar je maršal Graziani dopolnil njegovo poročilo. Po ekspozituri finančnega ministra so obravnavali proračun za leto 1944-45. V posebnih izjavi je izrazil ministrski svet svojo trdno odločenost za politiko trdnih javnih financ in za energično obrambo kupne moči italijanske lire. Pozval je italijanski narod, naj se bori proti vsakršnim spekulacijam, da bi tako ubranil valuto kot temeljni simbol gospodarske kapacitete in politične moči svoje dežele. Vlada je podkrepila svoj sklep, da bo očuvala delavske prihranke pred vsako nevarnostjo.

Dognanja o fašističnih funkcionarjih

Milan, 22. nov. Z dobro poučene fašistične strani poudarjajo, da je sprejel od Bonomičeve vlade ustanovljen državni komisariat za preiskavo »protipravne obogatitve vodilnih fašističnih funkcionarjev dosele 1654 ovad, od katerih pa so jih dali v nadaljnje postopanje le 874. O ostalih 800 denunciacijah so dognali, da so neutemeljene. Fašistična stranka je imela 25. julija 1943 na dan Badoglijevega državnega udara 4.725.000 članov. Po več kot enoletni preiskavi je celo Bonomičeva vlada ugotovila le 874 primerov »protipravne obogatitve«, pri čemer pa še ni razjasnjeno, ali obstoja tudi v teh primerih dejanska krivda.

Moskva hujša italijanske brezposelnosti k uporu

Bern, 23. nov. »Basler Nachrichten« poroča o katastrofalnih razmerah v Italiji. Iz članka je razvidno, da je v Bonomičevi Italiji mnogo organizacij, za katerimi stoji Moskva, ki hujša brezposelnosti k uporu. Te organizacije predlagajo zavezniškimi oblastem in Bonomiji celo vrsto zahtev, ki bodo imele daljnosežne učinke, tudi politične narave.

Zastopnik teh organizacij je med drugimi tudi tajnik Di Vittorio, ki je izjavil, da so v Bonomiji milijoni brezposelnih in brezdomov, da bi se priležilo izvrševati načrti za obnovo. Komunistični list »Unita« na poleg tega poziva, naj se Italijani ne odzovejo pozivom zavezniških »delovnih uradov«.

Tečajev od 16.50 do 6.50

Brezupen položaj florentinskega delavstva

Milan, 22. nov. Komunistična stranka v Florenci je sprejela na živahnem zborovanju sklep, v katerem opozarja angloameriška okupacijska oblast na »brezupen« položaj florentinskega delavstva. Zborovanje je zahtevalo takojšnje ukrepe, ki naj zajame delavsko stisko.

Huda stiska prebivalstva na Sardiniji

Madrid, 22. nov. »ABC« poroča, da je sardinsko prebivalstvo v taki stiski, da je prišel vrhovni komisar general Pinna v Rim, kjer je obvestil italijansko vlado o obupnem položaju prebivalstva. Sardinija je že 14 mesecev sprčo pomanjkanja vseh prevoznih sredstev popolnoma izolirana. Januarja na Sardiniji sploh ne bo več kruha. Bada in politična zmeda sta značilni za položaj na otoku. Brezposelnost pospešuje separatistične težnje sardinskega prebivalstva, ki postaja vedno bolj nemirno. Komunisti ta položaj spretno izkoriščajo.

Bonomičeva vlada je njegovo poročilo sicer vzela na znanje, toda vrhovni komisar se bo pač močno razočaral, ako pričakuje kako dejansko pomoč.

Voročilov razrešen članstva v obrambnem svetu

Stockholm, 22. nov. Kakor javlja Reuter iz Moskve so tamkaj objavili, da je bil namestu razrešenega maršala Voročilova imenovan za člana »državnega obrambnega odbora« armadni general Nikolaj Bulgarnin.

De Gaulle potuje v Moskvo

Bern, 23. nov. Po poročilu agencije Exchange iz Pariza bo odpotoval De Gaulle v četrtek v Moskvo. Očitno žele v Kremli dati svojemu državnemu upravitelju v Franciji nova navodila.

Grške teritorialne zahteve

Stockholm, 23. nov. Član londonskega grškega poslanstva Aleksander Pallis je izjavil nedavno znova na tiskovni konferenci, da bo zahtevala Grčija revizijo svojih severnih mej, da bi tako dobila varnostni pas proti Bolgariji. Grčija bo vztrajala vsaj na posesti planinskega trikota v severnem Epiru v izmeri 9000 kvadratnih kilometrov. Pallis je nato hudo obtožil italijanske okupacijske čete,

Boljševiki izropali pravoslavne cerkev

Budimpešta, 23. nov. »Pester Lloyd« se bavi obširno s preganjanjem pravoslavne cerkve v Bolgariji in Rumuniji. Boljševiki so pozvali duhovnike, naj dajo del svojih dohodkov za rdečo vojsko. Slične zbirke propagirajo tudi med civilnim prebivalstvom, dejstvo pa, da mora sofijski radio vedno znova pozivati k darovanju, dokazuje, da zbirke niso dosegle svojega namena. Številni duhovniki so se tem zbirkam javno uprli in niso hoteli darovati ničesar. Zato so sovjetske oblasti aretirale mnogo duhovnikov. List je zvedel, da je postal neki ženski samostan pri Sofiji žrtve boljševskega terorja. Od rumunske cerkve so zahtevali izročitev vseh zakladov in dragocenosti na razpolago rdeči vojski. Boljševiki so izropali številne cerkve in samostane med njimi tudi take, ki so imele svetovno znane umetnine in dragocenosti, kakor n.p. v Putni in na Gori Humori. Prav tako so izropali nunski samostan pri Focianiju.

Sosnkowski resigniran

Stockholm, 23. nov. Po Reuterjevi vesti so uradno objavili, da je odpotoval bivši vrhovni poveljnik poljske armade general Sosnkowski v Kanado. General je bil prva žrtve britansko-boljševskega sodelovanja v poljskem vprašanju ter ga je londonska izseljeniška vlada končno razrešila njegovega mesta. Očitno je spoznal, da ne more Poljske prav nič več rešiti ter da jo čaka usoda popolne kapitulacije pred Moskvjo. Pri svojem umiku preko morja se je Sosnkowski gotovo tudi spomnil usode Sikorskega ter je zelo pospešil svoj sklep.

Obupen položaj Poljakov v Sovjetski zvezi

Milan, 23. nov. Na italijanskem bojišču so bili ujeti številni na britanski strani boreči se Poljaki. Za njihovo razpoloženje so značilne izjave 25letnega, v Vilno pristojnega, poljskega častniškega pripravnika.

»Vsakdo izmed nas,« je dejal ujeti Poljak, »je preстал dve leti v sovjetskih ječah in koncentracijskih taboriščih ter ima zato paničen strah pred ponovnim ujetništvom. Mi Poljaki se borimo kot levi, ker ni za nas življenje nič več vredno. Političnega smisla naš boj sploh nima. Na povratek v domovino ne moremo misliti. Mjho rodbino so odpeljali ter je verjetno kje v Sovjetski Rusiji umrla od lakote, enako kakor se je to zgodilo z večino sorodnikov mojih tovarišev. V obnovo Poljske ne verjamem več.«

Ujetnik je tudi trdil, da je bil med Poljaki, ki so jih odvlekli v Sibirijo in izročili smrti zaradi lakote, priča kanibalskih prizorov.

Čudne razmere pri sovjetskih letalcih

Berlin, 24. nov. Nemško protiletalsko topništvo je sestrelilo nad madžarskim področjem neko sovjetsko bojno letalo. Obhvala letalca, stotnika Kurečkina in nadporočnika Raščepkina, so našli mrtva. Iz listin, ki so jih dobili pri njih, so razvidne razmere pri boljševskem letalstvu. Iz teh listin je bilo razvidno, da je veljal Kurečkin za enega izmed najboljših sovjetskih letalcev. List »Stalnov« soko je prinesel o priliki njegovega 100. poleta slika Kurečkina. V oktobru l. 1943 je prejel za svoj 150. polet razen Lenineve zvezde in odlikovanja Zlate zvezde še nagrado v znesku 5000 rubljev. Nadporočnik Raščepkin je prejel 3000 rubljev. Da sta bila za 150. poletov odlikovana s tako visokimi odlikovanji, je značilno za stopnjo sovjetskega letalstva, posebno če se primerja to z 2355 poletij nemškega oklopniškega lovca, podpolkovnika Rudelja. Prejela sta nagrado, ker sta se po tolikih poletih neopokodovana vrnila, ne da bi pri tem upoštevali, koliko letal sta sestrelila in koliko uspešnih akcij sta zvedla. Nemško protiletalsko topništvo in lovski obramba morata biti zelo dobri, če podeljujejo že za neopokodovan povratek letala takšne premije.

Angleški veleposlanik v Parizu

Amsterdam, 23. nov. Agencija Reuter javlja iz Pariza, da je britanski veleposlanik Duff Cooper izročil te dni generalu De Gaulleu svoje poverljive listine.

Gospodarstvo

— Pregled plemenskih žrebcev za l. 1945. V smislu zakona o pospeševanju živinoreje ter poslovanja Kmetijske zbornice za Ljubljano pokrajino se odreja pregled žrebcev za plem, ki bo dne 5. decembra ob pol 3. uri popoldne na sejmišču; dne 6. dec. ob pol 2. uri popoldne na škočiji pri Robežniku in dne 7. dec. ob 9. uri na Vrhniki, na sejmišču. Na pregled je pripeljati vse nad 2 leti stare žrebce, ki jih posestniki namenjajo uporabljanju za plem. Zaradi odbora mladih žrebcev za nadaljnjo rejo, naj posestniki pripeljejo tudi enoletne dobro razvite žrebčke na pregled. Najboljšim žrebčkom, ki jih bo komisija odbrala za nadaljnjo rejo, se bo prznala posebna vzrejna nagrada, ako jih bodo lastniki že naprej dobro vzrejali. Da bi bilo mogoče ugotoviti plemensko vrednost posejnih žrebcev se priporoča, da konjereji pripeljejo na pregled tudi ostali naraščaji.

— Božična nagrada delavcem in nameščencem. Združenje industrijev in obrtnikov v Ljubljani je prejelo z odredbo vrhovnega komisarja o izplačilu božične nagrade delavcem in nameščencem vprašanja, kako je ravnati pri izplačilu z delavci in nameščenci, ki so šele v teku letošnjega leta stopili v službo. O tem združenje sicer še ni prejelo uradnih navodil, vendar smatra, da je samo po sebi umerno, da pritiče takim delavcem in nameščencem sorazmeren del božičnice (pri delavcih za vsak mesec zaposlitve prvga dela božičnice je odločilna vsina medse 31. oktobra, za preostali del božičnice (za zadnjo četrtino, ki se izplača za božič) pa bo večjavnja medza ob izplačilu tega dela božične nagrade. Združenje se opozarja, da se božičnica obdavči kot enkratni dohodek v smislu navedbe bivšega vsekega komisarja (Službeni list št. 9 z dne 30. januarja 1943).

— Pomankanje industrijskih diamantov. Na drugem zasedanju sindikata diamantov v Londonu je prišlo do povpraševanja, kakšno še ni bilo beleženo v zgodovini prodaje diamantov. Ponudbi sindikata diamantov, ki je značala okrog 2 milijona funtov šterlingov, so stalo nasproti nakupna naročila v višini 5 milijonov funtov šterlingov.

Čez hrib in dol

Neprestani novi udarci komunističnim krdelem na Notranjskem in Dolenjskem

Soglasen in stalen refren v pripovedovanju ujetih ali prebeglih prisilnih mobilizirancev je ta, kako splošen je v komunističnih krdeh strah pred domobranci. Njihove izpovedi potrjujejo dan za dnem tudi dogodki sami. Kjer le morejo, se komunistični oddelki izogibajo srečanju z domobranci in so v vseh »strateških pokretilih« čez hrib in dol dosegli že mojstrsko izurjenost.

Domobranci pa so komunistom neprestano za petami. Tudi oni gredo za njimi čez hrib in dol ter jim zadajajo vedno nove udarce in izgube. Nobene razlike ni v tem pogledu med notranjskimi in kraškimi ter kočevskimi in ostalimi gorenskimi predeli. Povsod morajo komunistična krdela beležiti neprestane poraze. In vse to se godi v dobi, ko bi po trditvah komunistične agitacije moralo biti domobranstvo že »razkrojeno« in bi prav za prav ne smelo biti že nikjer nobenega domobrancia več.

Vedno agilna domobranska posadka v Hotederšici je dobila sredi tekočega meseca sporočilo, da so si komunisti šele pred kratkim postavili nove barake neke med Javornikom in Hrušico, Radovecna, kaj je na stvari, se je posadka patrulja napotila proti Vodiciam, da bi preiskala teren. Na poti je naletela na močno komunistično zasedo, katero pa je v krepkem zamahu razbila. Padlo je pri tem 7 komunistov, 20 pa jih je bilo ujetih. Ostali so se razbežali in taborišča z barakami sploh niso več branili. Domobranci so iz barak pobrali, kar je bilo za nje porabnega, nato pa so jih zažgali. Vračali so se tem bolj zadovoljni, ker razen enega lahko ranjenega niso imeli nobene izgube. Razumijemo pa je, da je posadka v Hotederšici zaradi takih svojih podvigov komunistom vedno bolj trn v peti.

Nekaj dni poprej je odšla patrulja domobranske posadke z Rakeke v Grahovo, da bi pogledala, če je tam kaj komunistov. Res jih je zalotila, ko so ravno kuhali žganje. V spopadu je padlo 5 komunistov, drugi pa so pobegnili. V padlih so potem prepoznali domačine iz Planine pri Rakeku. Padel je tudi neki vodilni terence iz Cerknice. Poleg tega so domobranci prijeli dve ženski, ki sta služili komunistom za kurirke ter jim prinašali tudi razne potrebščine v njihova skrivališča.

Iz Logatca je 15. t. m. odšla domobranska patrulja v Laze. Na kako oboževano komunistično krdelo domobranci niso nikjer naleteli in tudi ne na nobeno patruljo, pač pa so zajeli nekega znanega zagriženega terenca. Ko so ga hoteli aretirati se je postavil s silo v bran in se ni hotel vdati. V boju je bil ustreljen in nato 18. t. m. pokopan.

V začetku preteklega tedna se je podal manjši domobranski oddelki iz Borovnice na Zavrh pri Krvavi peči. Prispele so bile namreč vesti, da imajo tam komunisti

dobro skrito skladišče municije. Domobranci so to skladišče res našli. Komunistična straža pri njem se je razbežala od prvih strelah domobrancev, en komunist pa je oblezel mrtve. Domobranska patrulja se je vrnila s precejšnjo zalogo najdenih municije.

Nekaj dni nato so borovniški domobranci našli in uničili še zadnje komunistično skrivališče na svojem področju, tako da so sedaj borovniški terenci brez zatočišča in se morajo skrivati po Krimu.

Pred štiriinajstimi dnevi je domobranska udarna skupina iz Velikih Lašč uprizorila pohod proti Koprivniku. Na kak večji komunistični oddelki ni naletela, uničila pa je komunistične telefonske napeljave ter razpršila več komunističnih patrulj. Brez izgub se je skupina preko Kočevja vrnila v Velike Lašče.

Na področju Toplice, Podturna in Stare žage pri Novem mestu se je v prvi polovici novembra mudila komunistična »Cankarjeva brigada« in z njo še več drugih komunističnih oddelkov, med njimi tudi bataljon tako zvane »VDV«, ki velja za elito med komunističnimi krdeli. Vsi ti oddelki so bili dobro oboženi in zavarovani z močnimi bunkarji. V skupni akciji domobrantskih in nemških enitic je bilo proti sredi tega meseca imenovano področje očistoeno. V bojih, ki so se vlekli štiri dni, so komunisti izgubili okrog 100 mrtvih in ranjenih, domobranci pa so imeli le nekaj lažje ranjenih. Prve borbe so bile na Riglju in Podturnu, kjer je bila uničena tudi komunistična rediška oddajna postaja. Posebno hude izgube so imeli komunisti v bojih pri Toplicah, ki so trajali dva dneva. Cankarjeva brigada je bila v borbah razpršena, ravno tako tudi ostali tam zbrani komunistični oddelki. Razbite skupine so se v neredu umikale v smeri na Belo Krajino.

Prodaja tekstilnega blaga na oblačilne izkaznice

Detajlni trgovci so v smislu novih predpisov pričeli prodajati tekstilno blago na oblačilne izkaznice. Pokrajinski gospodarski svet je ob tej priliki podal trgovcem podrobna navodila.

Kakor je znano, je racinirano tekstilno blago po izvršilnih določbah šefa pokrajinske uprave razdeljeno v dve doela ločeni skupini. Blago iz prve skupine obsega moške in ženske obleke, plašče, srajce in spodnje hlače, delovne obleke in halje, moške in ženske pletenice, posteljino in brisače ter tkanine (metrsko blago) razen tkanin za mladoletne in sivilnih tkanin. Nakup tega blaga je mogoče samo na podlagi posebnih nakaznic, ki j n izdajajo okrajna glavarstva, odnosno mestno poglavarstvo v Ljubljani. Blago iz druge skupine pa se prodaja zgolj proti oddaji točk oblačilne izkaznice.

Prodaja raciniranih tekstilnih predmetov, ki se oddajajo na odrezke oblačilnih izkaznic, je dovoljena le na tiste odrezke oblačilnih nakaznic, ki so oklicani. Za nakrat so bili oklicani (in se torej lahko uporabljajo za nakup) naslednji odrezki oblačilnih nakaznic.

1) izkaznice za moške in ženske: 10 arabskih točk (števila 1 do 10), 2 odrezka z malimi abecednimi črkami a) in b) in nakupni izkaz 1. za 1 par nogavic.

2) za mladoletne od 1. do 15. leta: 20 arabskih točk, 2 odrezka z malimi abecednimi črkami in 2 nakupna izkaza 1. in II. za nogavice.

Z izvršilnimi odločbami je bilo že označeno, da se lahko na oblačilne izkaznice za dojenčke takoj ob izstavitvi izkoristi 80 arabskih točk in 4 odrezki z malimi abecednimi črkami, ostalih 40 arabskih točk pa 6 mesecev po dnevu izstavitve; na dodatne oblačilne izkaznice za dojenčke matere pa se vseh 30 arabskih točk lahko takoj izkoristi, vendar preneha veljati ta izkaznica po treh mesecih od dneva izdaje.

Glede uporabe točk opozarjajo navodila Pokrajinskega gospodarskega sveta, da je združitev odrezkov z različnih oblačilnih izkaznic prepovedana. Če ima kupec trenutno premalo točk za nakup nekega predmeta, za katerega je oddati več kakor 10 točk, mora kupec počekati do naslednjega oklica, kajti točke ne zapadejo. Ni pa dovoljeno za predmet, ki velja n. pr. 15 točk, oddati 10 točk z ene izkaznice in 5 točk z druge. Ko bodo oklicane nadaljnje točke (št. 11 do 20) si bo vsa do lahko nabavil oblačilni predmet, ki velja preko 10 do 20 točk. Pri predaji nogavic mora trgovec brezpogojno odvzeti poleg točk za nogavice tudi odrezek za nakupni izkaz.

Do zdaj običajnih rimskih točk na novih oblačilnih izkaznicah ni. Konfencionirano hišno perilo, predmeti za opremo, prepirjalna in stenske preproge se oddajajo na arabske številke kolikor je njih prodaja še možna na oblačilne izkaznice v smislu izvršilnih predpisov šefa pokrajinske uprave. V izvršilnih določbah je za posamezne predmete zaračunano število točk po tabeli »A«, objavljeni v Službenem listu 7. novembra 1942, ki je še vedno veljavna. Prav tako je do nadaljnjega veljavna tabela »B« izelkov, ki niso vezani na oblačilne izkaznice in posebne nakaznice.

Na oblačilne izkaznice za moške in ženske se smejo prodajati vsi predmeti, ki so naštet v čl. 3 izvršilnih določb šefa pokrajinske uprave, razen predmetov, ki so namenjeni za mladoletne. Metrsko blago se ne sme pod nobenim pogojem prodajati na oblačilno izkaznico za moške in ženske. Za te oblačilne izkaznice so vse tkanine od 60 do 600 gr na tekoči meter pod zaporo in se sme to metersko blago prodajati le na posebne nakaznice. Izvzeto je le metersko

sko blago za preproge in vezene (stenske) preproge.

Na oblačilno izkaznico za mladoletne se smejo na oklicane odrezke prodajati le predmeti, navedeni v seznamu po čl. 3 izvršilnih določb (za dečke in deklice in za otroke). Mladoletnikom se sme prodajati metrsko blago le do vključno 250 gr na meter. Metrsko blago, ki se uporablja izključno za delovne obleke, se na oblačilne izkaznice za mladoletne ne sme prodajati, četudi bi znašala težo manj kakor 250 g. Tako blago za delovne obleke se prodaja izključno na posebne nakaznice za delovne obleke. Metrsko blago v teži nad 250 g pa je tudi za mladoletne prodajati le na posebne nakaznice. Nogavice za mladoletne se prodajajo na nakupne izkaze I in II pri istočasnem odvzemu odrezkov z arabskimi številkami. Začasno pa naj trgovci prodajajo le po en par nogavic, drugi par pa pozneje v skladu z razpoložljivo zalogo.

Na oblačilno izkaznico za dojenčke se smejo prodajati le tisti predmeti, ki so navedeni v seznamu po čl. 4 izvršilnih določb (poleg šivalnih potrebščin za štiri dojenčke z malimi abecednimi črkami). Za dojenčke se sme prodajati tudi metrsko blago, ki je namenjeno za izdelavo predmetov iz seznama tekstilnega blaga za dojenčke.

Na dodatne oblačilne izkaznice za dojenčke matere se smejo prodajati razen nogavic vsi predmeti, ki so primerni za ženske. Samo po sebi je umerno, da se na te izkaznice ne morejo prodajati predmeti za moške, pač pa je dovoljeno na te dodatne oblačilne izkaznice prodajati tudi metrsko blago, ki se sicer prodaja samo na posebne izkaznice, in sicer blago za obleko, ki jo bodoča mati potrebuje.

Kakor doslej mora trgovec vsakega kupca legitimirati. Detajlisti morajo nakupne in prodajne registre voditi naprej. Vsak detajlist je dolžan imeti v svojem lokalu izvod izvršilnih določb št. 2 (Službeni list št. 69 z dne 16. septembra 1944), ki so bile v celoti objavljene tudi v »Trgovskem listu«, da si kupec lahko ogleda seznam blaga, ki je napredaj proti oddaji točk in odrezkov njegove oblačilne izkaznice.

Ameriška municijska kriza

Stockholm, 23. nov. Sprčo novega Eisenhowerovega poziva k ojačenemu proizvajanju streliva se vprašujejo v mednarodnih krogih, kako pravi neka londonska vest, ali se ne bližajo zavezniški enako nevarni municijski krizi, kot se je to zgodilo leta 1915. Problem je nastal sprčo tega, ker se je razširila sedanja zapadna ofenziva v največjo bliko svetovne zgodovine, ki zahteva streliva v doslej nesluteni množini. Vzrok pomanjkanja je deščo, da je bilo zavezniško vojaško vodstvo prisiljeno pokopati vse nade v zlom nemške morale ali na opustitev bojev, ako bi se utegnili prenesti na nemška tla. Za britansko municijsko oskrbo je največji problem v prevoznih težavah. Po poročilih iz Washingtona pripravljajo

Kronika

Führer je pred kratkim sprejel železniškega pionirja, podnarednika Pfauera iz Oberbaumgartena, okrožja Nova Bistrica ter mu izročil viteški križ vojnozasluznega križa z mačji. S tem visokim odlikovanjem je Führer istočasno dal priznanje požrtvovalnemu in težkemu delu železniških pionirjev za njihove odlične uspehe pri zagotovitvi oskrbe za bojišče.

Desetletnico bitke za ljudsko prehrano v Nemčiji so obhajali v Berlinu dne 17. novembra. Na dan 17. novembra pred 10 leti je namreč nastopil na državnem zborovanju nemških kmetov v Goslarju tedanji državni tajnik Herbert Backe, današnji minister za prehrano v Nemčiji ter je predložil, kaj mora roditi nemška zemlja, da ne bo država več odvisna od uvoza iz inozemstva. Pravila, ki jih je postavil Backe tedaj, so še danes v veljavi, le s to razliko, da so podrobneje izdelana in prilagojena povsod krajevnim razmeram. Na podlagi Backejevih načel se je že v mirnem času posrečilo povečati proizvodnjo za nemške potrebe od 65 na 85 odstotkov.

Degrelle pri Gauleiterju Scheelu. Nemški dijaški vodja Gauleiter dr. Scheel je sprejel vodjo valonskega reksističnega gibanja nosilca hrastovih listov SS-Obersturmbannführerja, Leona Degrelle. Razgovor med nemškim dijaškim vodjem in Degrellem, ki je kot dijaški voditelj na bruseljski univerzi ustanovil svoje revolucionarno gibanje, je bil v znamenju boja za obstoj pravih elementov Evrope v teh tednih in mesecih ter v zaupanju v veliko bodočnost evropskih univerz njihovih profesorjev, njihovih raziskavanj in njihovih dijakov. Predvsem sta se razgovarala o službovanju valonskih dijakov pri protovojniških oddelkih orožja SS na vzhodnem bojišču. Razpravljala in razjasnila sta tudi številna vprašanja visokošolske političnega sodelovanja, med njimi važne probleme študijske valonskih dijakov, ki so bili poškodovani v vojni.

Zalostna usoda vajakov, ki so postali nesposobni za vojskovanje. V času, ko razpravljajo v angleški S-donji zbornici o novem 'socialnem' načrtu, ki ga tako sploh ne bi smeli imenovati, in o katerem nihče ne ve ali ima sploh kakšen izgle, da bo postal zakon, objavlja list 'Daily Herald' zopet neko malo dejstvo iz

angleške resničnosti. Neki list je iskal potom oglašeno slugo, ki je že dovršil šolo. Izmed 30 prosilcev se je javil neki 20letni mladenič, ki je postal nesposoben za vojaško službo, ter so ga odpustili iz le. al-stva ter neki 23letni, ki je bil iz istega razloga odpuščjen iz vojske. 'Daily Herald' je zapisal k temu: 'In morala te zgodbe?' Odgovor sliči vsakemu odgovoru angleškega vojaka z bojišča: če se vrne domov, ga čakata brezprimerna beda in brezposelnost...

Grof Coraandini, ki ga je imenoval Bonomi za zastopnika svoje vlade v Londonu, je prispel na Anglesko. Londonski list 'Daily Express' piše ob tej priliki, da italijanski grof nima na razpolago poslopja veleposlaništva Italije ter ga ne bo sprejel niti angleški kralj, kajti Anglija je še vedno oficijelno v vojni z Italijo.

V Parizu je te dni umrl bivši francoski ministrist predsednik Joseph Caillaux. Učakal je 81 let.

Polkovnik Brito, vodja ponesrečenega upora v Boliviji, je po vesti agencije Reuters iz La Paza izvršil samomor.

Posledice državljanske vojne v Španiji. Kakor je izjavil generalni ravnatelj urada za ponovno izgradnjo ozemelj in razrušenih zgradb, ki so bile poškodovane v španski državljanski vojni, so v poslednjih 5 letih izdali v ta namen 1.5 milijarde pezeta. Računajo, da bodo dela dokončana leta 1950.

Stavka telefonistov v Ameriki. Po Reuterjevi vesti pričakujejo da bo skušal Roosevelt z osebnim posegom preprečiti razširitev stavke telefonistov na vse Združene države. Verjetno bo odredil, naj prevzame vojska obrat v telefonskih centralah v Ohiiju. koder stavka 5.000 telefonistov, kljub vladnemu svarilu, da s tem ogrožajo vojne napore. Medtem je pričelo iz simpatije stavkati še 2.500 telefonistov v Washingtonu, vendar je bila zveza s pestolnic po kratki prekinitvi zopet vzpostavljena. V Detroitu, središču ameriške vojne industrije, je 2.000 telefonistov prav tako zagrozilo, da bo prenehalo z delom.

Iz Ljubljane

U— V ljubljansko bolnico prihaja vedno večje število težkih poškodovancev. Mnogi od njih so potrebni nujne tranzitne krevti. Pozivamo vse polnoletne in popolnoma zdrave osebe — posebno ženske — da si puste v splošni bolnišnici na L. krg. oddelku preiskati kri. Pregledi se vrše vsak ponedeljek in vsak četrtek od 9.—11. ure.

U— Nov grob. V Ljubljani je umrl gosp. Drago Čuč. Za njim žalujejo: oče g. Karel Čuč, njegova soproga ga. Danica ter njuni otroci: Andrej, Marija, Marta in Martina. Pogreb pokopnega bo v nedeljo 26. nov. ob 14. uri popoldne iz kapelice sv. Nikolaja na žalah na pokopališču k Sv. Križu. Pokopniku bodi ohranjen lep spomin, preostali tudi naše iskreno sožalje!

U— Trnovčanke na delu. Ko je pred nekaj meseci zapel z ognjenim žarom rdeči petelin po lepi zgradbi trnovske župne cerkve, se je bilo zahvaliti le naglici in spretnosti naših gasilcev, ki jim je po več urnem požrtvovalnem boju s plameni uspelo, da so ohranili cerkveno stavbo in oba zvonika nepoškodovana. Zgoraj pa je popolnoma cerkvena streha in strešni stolp. Takoj po nesreči se je v Trnovem osnoval poseben odbor, da poskrbi za popravilo škode, čim prej je bilo treba popraviti streho, kajti sicer bi utegnili jesensko deževje in sneg napraviti več škode, kakor pa požar sam. Za prvo silo so cerkev pokrili z deskami in strešno lepenko, kmalu pa je bila že nabrana tudi zadostna količina denarnih sredstev, da so lahko pričeli popravljati streho. Pojavila pa so se nepričakovane težave, kajti primanjkovali je pričelo delavnih moči. Zato je trnovski župnik naprosil žene in dekleta iz fare, da prisostojijo one na pomoč s svojim delom. Tako vidimo sedaj dan za dnem ob trnovski cerkvi dolgo vrsto žena in deklet, pa tudi mnogo deklic in fantičev je vmes, ki si podajajo opoko iz rok v roke, dokler ne pride na pravo mesto. Dela hitro napredujejo in bodo tako s požrtvovalnim sodelovanjem faranov streho cerkve zopet kmalu popravili, in onemogočili vsakršno nadaljnjo škodo.

U— Ogled slik V. Skrušnjača bo zopet v nedeljo 26. t. m. od 8. do 17. ure v ateljeju Državnega gledališča, Bleiweisova cesta 13, nasproti vladne palače. Brezplačno.

U— Hoja po ulicah v večernih urah, ko ne gorijo svetilke, je zelo neprijetna, ker se v temi ljudje težko orientirajo. Razen

tega svetlojo nekateri z žepnimi svetilkami in se oči pri naglem prehodu iz teme v svetlobo ne morejo takoj znajti. Promet po hodnikih bi bil zelo ojašan, če bi ljudje ravnali po prometnih predpisih, ki veljajo za vozovni promet. V večjih mestih se je ta navada že tako uvedla, da se običajno takoj spozna tuja, ki se po njej ne ravna. Tudi Ljubljanci bi se morali navaditi, da bi hodili vedno po desnem hodniku in po desni strani. Če pa koga prehitijo, storijo to samo po njegovi levi strani. Če bi se vsi ravnali po tem navodilu, bi bilo kretanje po ulicah podnevi in ponoči mnogo lažje in hitreje.

U— Vozovni promet na Bleiweisovi cesti. Na Bleiweisovi cesti je bil pred kratkim uveden nov red za promet z motornimi in drugimi vozili. Na odseku od Puciničeve do Nunske ulice je vozovni promet zabranjen. Dva prometna redarja, eden na križišču Nunske in Bleiweisove in eden na križišču Puciničeve ulice in Bleiweisove ceste, skrbita za red in vsmerjata vsa vozila v Nunsko, Muzejško in Puciničovo ulico ter obratno. Naravnost po Bleiweisovi cesti smejo voziti samo kolesarji in vozila s človeško vprego. Vozarji so se kmalu privadili na nove predpise, sicer pa tudi skrbne zato vojaški napisi, postavljeni na vidnih mestih.

U— Po vrtovih in njivah še vedno hitijo ljudje s pospravljanjem razne površnine in drugih poljskih pridevkov. Nagaja jim deževno vreme, ki onemogoča suho spraviljanje. V zadregi pa so ljudje tudi zaradi poljskih tatov, ki si marsikje prvoščitjo zlasti zeljenate glave, za katere je sedaj mnogo povpraševanja na trgu in drugod.

U— »Sambo in Joka« je izšel. Knjigarna Tiskovne zadruge je izdala v zbirki »Police za male« novo slikanico: mladim bralcem »Jutra« dobro znano Rotmanovo pravljico »Sambo in Joka« v priredbi Vladimirja Levstika. Tako je ustrezno mnogim, ki so si želeli to izredno napeto povest v knjigi. »Sambo in Joka« je zdaj največja mlakavnost na knjižnem trgu, kjer kupuje sv. Miklavž!

U— Ravnateljstvo I. mešane meštanske šole na Viču v Ljubljani se v imenu šole iskreno zahvaljuje družini Prekuh, posebno g. materi ranjke Prekuh Jožice, tukajšnje meštanskošolske učiteljice, za 2000 litr, ki jih je darovala v počastitev spomina na ranjiko revnim učencem in učenkam tukajšnje šole. — Ravnateljstvo.

U— Društvo slepih so darovali: v počastitev spomina blagopok. ge. Milene Pirjevec, sestre ge. Maše Gromove, njene sorojakinje in znanke 310 litr; namesto cvetja na grob svojega strica Anžič Antona pa Terezija Bajda in Anžič Ivan 200 litr. Plemeniti darovalcem izrekla odbor tudi v imenu podpirancev najtoplejšo zahvalo.

U— Učite se strojepljati! Novi tečaj pričenja 27. in 28. novembra. — Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer dogovorno in po želji obiskovalcev. — Učnina zrnova. Vpisovanje dnevno. — Prospekti: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobradska cesta št. 15.

U— Nesreče in nezgode. 60letno upokojeno učiteljico Heleno Frankoovo iz Ljubljane je neka kolesarska podrla. Frankoova je bila poškodovana na obrezu in ro-

Jožici Prekuhovi v spomin

Na meštanski šoli na Viču je dne 16. novembra 1944 umrla meštanskošolska učiteljica Prekuh Jožica, ki je bila rojena dne 7. marca 1902 v Ljubljani. Dovolila je dekliški licej v Ljubljani, nato napravila dopolnilni izpit za učiteljico na učiteljsko v Ljubljani; svoje študije je nadaljevala in napravila leta 1924 diplomski izpit za meštanskošolsko učiteljico. Službovala je na meštanskih šolah v Ribnici na Dolenjskem, v Zgornji Šiški, v Ljubljani in na Viču. Bila je vestna in marljiva učiteljica, skrbna razredničarka in zve. sta svojim kolegom in kolegicam. Za hip nj mirovala, obiskovala je razne tečaje za italijansko, francosko, angleščino itd. Poleg materinskega je obvladala nemški, italijanski, francoski in angleški jezik ter čitala v teh jezikih knjige, brez katerih ji ni bilo videti v odmorih in niti na sprehodu. Zanimala se je za šolska vprašanja in se trudila za čim večji razmah šole. Bila je zvesta slovenskemu narodu, polna ubi in naved v njegovo boljšo bodočnost. Zato jo bodo šola in narod poleg njenih sorodnikov hudo pogrešali. Njen spomin bo ostal trajen; bodi ji lahka »zemljica domača!« A. F.

Lepa in cenena knjižna darila

so knjige, ki jih je založila Zimska pomoč. Gotovo si boste izbrali eno izmed spodaj navedenih zbir, ki smo jih pripravili za Miklavža in Božič.

I. 30 zbirka à 130.— lir:

Jurčić: Cvet in sad, ljudska izdaja; Matičič: Petrinka; Vašte: Umirajoče duše; Tri pravljice; Šali: Spev rodni zemlji (podpisan).

II. 100 zbirka à 150.— lir:

Bevk: Po živalskem svetu; Jurčić: Cvet in sad, boljša izdaja; Gregorčič: Oljki, boljša izdaja; Jenko: Zbrani spisi; Šali: Spev rodni zemlji (podpisan).

III. 20 zbirka à 250.— lir:

Bevk: Po živalskem svetu; Velikonja: Anekdoti; Jurčić: Cvet in sad, boljša izdaja; Zbornik Z. P. 1944 (podpisan); Šali: Spev rodni zemlji (podpisan).

IV. 50 zbirka à 300.— lir:

Gregorčič: Oljki, ljudska izdaja; Jurčić: Cvet in sad, boljša izdaja; Zbornik Zimske pomoči (podpisan); Mašes: Cankarjeve risbe; Šali: Spev rodni zemlji.

V. 20 zbirka à 440.— lir:

Podlimbarski: Gospodin Franjo; Gregorčič: Oljki, boljša izdaja; Zbornik Zimske pomoči (podpisan); Tavčar: Cvetje v jeseni; Šali: Spev rodni zemlji (podpisan).

Vse te zbirke prodajamo le v Gradišču št. 4 (pred Dramo), kjer prodajamo te in katere druge knjige tudi posamezno.

kah. — 15letni sin posestnika iz Iške vasi Anton Sivec se je vsekaj v levo koleto. — Pelc Franja, 72letna zasebnica iz Ljubljane je padla in si zlomila levo ključnico. — Ludovika Kržišnika, 52 let starega državnega uslužbenca iz Ljubljane, je neznan kolesar podrl na cesti ter mu prizadel poškodbe na rokah in nogah. — 57letno delavko Ivano Kastelic iz Ljubljane je pes ugriznil v desno roko. — Vsi navedeni se zdravijo v ljubljanski splošni bolnišnici.

U— FORMICOT PASTILE ZA DEZINFEKCIJO UST IN GRLA dobite v lekarnah.

Z Gorenjskega

V Zgornjem Dravogradu so bili pretečene dni zapreženi pripadniki nemške ljudske vojske, istočasno pa so počastili spomin padlih domačinov iz tega kraja. V Smohorju se je vršil sestanek političnih voditeljev smohorskega okrožja. Govoril je okrožni vodja Kolnitz o položaju, nato pa je podal smernice za delo v bližnji bodočnosti.

Violinski večer, na katerem je imela nastopiti Kristina Richter-Steiner v Celovcu, je odložen. Prireditelj se bo vršila pozneje.

V ponedeljek, 20. novembra so na celovškem pokopališču položili k večnemu počitku upokojeno meštansko šolsko učiteljico Karolino Vračičovo, ki zapuščala sestro Eleonoro in druge sorodnike.

S Štajerskega

Na bojišču sta padla višji zdravnik dr. Martin Brandner, ki je našel smrt 13. okt. v Karpatih ter desetinik Josef Zinko, ki je padel 8. okt. na vzhodnem bojišču. Oba pokojnika sta bila štajerska rojaka.

V Gradcu je umrl tapetnik Franc Breznik. Pokopali so ga 17. oktobra na ondodnem pokopališču.

Upoštevajte!

Ne samo stanovanja, temveč tudi stopnišča in hodniki morajo biti zatemnjeni, ker v primeru alarma ponoči sicer ne morete in ne smete niti za trenutno osvetlitvi stopnišča. Kako nerodno je hoditi po temnih stopniščih in hodnikih, ste gotovo že tudi sami skušali. Še mnogo bolj pa se to obični v naglici in nervozni, ko vsakdo hiti, da je čimprej v zaklonišču.

Zavedajte se, da če v devet in devetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izjavljajte usode in držite se danih navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

Letošnja uprizoritev »Marije Stuart«

V pretekli sezoni na novo naštudirana predstava Schillerjeve »Marije Stuart« prihaja tudi letos na spored. Vendar to ni dosledna ponovitev lanske, ker prinaša novo zasedbo dveh vodilnih vlog. Teža lanske uprizoritve je slovela na vrhah: Mili Saričevi kot Mariji in Mariji Veri kot Elizabeti. Letošnja predstava pa bo potekala v znamenju dveh novih kraljic: Mileve Ukmar-Boltarjeve kot Marije in Mire Danilove kot Elizabete. Odveč bi bilo poudarjati odgovornost teh dveh vlog na katerih sloni uspeh predstave in ki spadata med desetino kreativno najzanimivejših in zato najbolj zaželenih. Poudarek letošnje uprizoritve bo na novi zasedbi, h kateri je pritegnjen v vlogi Okellija, ki jo je igral Jan Korošec, letos novi član Dramskega Studia, Branko Miklavc kot debutant. Predstava za abonma bosta odigrali letos Ukmar-Boltarjeva in Danilova, predstava izven abonmaja pa Saričeva in Marija Vera.

Vsaka izmed navedenih igralcev ima svoje igralske kakovosti, ki jih občinstvo pozna in ceni, vsaka svojimi igralski izraz, ki izvirajo iz duševnega in telesnega ustroja iz značaja in pridobitih igralskihkušenj, predvsem pa iz naravnega daru ki ga je izoblikovala sliherma odgovarjajoče svoji naravi in umetnostnemu občutju.

Pri igralskih kreacijah je zanimiva ugotovitev, kako povzame vsak umetnik posamezne ali skupino lastnosti dotične zgodovinske osebnosti, ki jo predstavlja. Ne le kako, temveč tudi ktere. Iz zgodovinskega slovstva, ki je na razpolago, si izbere vsak tiste poteze, ki se mu zdijo za njegov lik najbolj značilne in bolj bistvene od drugih. In tako zaživijo na odru v dveh predstavljajalci ene in iste osebe dva lika, ki predstavljata isto osebnost in nosita vendarle različne poteze. Pogosto ga se tudi dogaja, da seže umetnik preko zgodovinske rešnice in zgolj na njeni splošni osncvi izgradi lik iz lastne domišljije. Tudi Schiller je prešel

Iz Trsta

Smrt znanega tržaškega dirigenta. Umrl je v tržaški glavni bolnišnici dirigent Albert Montagna, ki je dolgo vrsto let vodil tržaško Verdijevo godbo. Doživel je starost 57 let.

Simfonični koncert je bil v četrtek 23. t. m. v Verdijevem gledališču. Na spredu sta bili 5. in 6. Beethovnova simfonija. Dirigiral je Rudolf Moralt.

Beleznica

KOLENDAR

Sobota, 25. novembra: Katarina.
DANASNJE PRIREDITVE
Kino Matica: Immensee
Kino Sloga: Črni talar
Kino Union: Majhna dekleta, velike skrbi.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deuklanjšček Dia, Gosposveška cesta 4; Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Zatamnitev od 16.50 do 6.50

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 25. novembra ob 16.30: Triglavska roža. Mladinska predstava. Znižane cene.
Nedelja, 26. novembra ob 16.30: Življenje je lepo. Izven. Cene od 40 litr navzdol.
Ponedeljek, 27. novembra: Zaprt.

Mirko Kunčič: »Triglavska roža«. Pravi ljčna igra v treh dejanjih. Glasbo zložil in pevske točke vodi H. Svetel. Opozorjamo, da veljajo za današnjo predstavo znižane cene od 32 litr navzdol.

V letošnji uprizoritvi Schillerjeve »Marije Stuart« bosta igrali vlogi kraljice, Marije in Elizabete za abonentske predstave M. Ukmar-Boltarjeva in Mira Danilova. Abonmaja pa M. Saričeva in Marija Vera, ki sta igrali že lanske abonentske predstave. Vlogo Okellija bo igral letos prvi Branko Miklavc, slušatelj Glasbene Akademije, član Dramske studija.

OPERA

Sobota, 25. novembra ob 16.30: Clivia. Red Red Sobota.
Nedelja, 26. novembra ob 16.30: Mignon. Izven. Cene od 60 litr navzdol.
Ponedeljek 27. novembra: Zaprt.

N. Dostal: »Clivia«. Opereta v treh dejanjih. Libreto: C. Amberg. Prevod F. Milčinski. Sodobna slagerska glasba z modernimi plesnimi ritmi ima španski kolorit. Dejanje se vrši v Južni Ameriki v Boliguanu, pri snemanju nekega filma. Glavna junakinja je filmska diva, konflikt je zasnovan okrog njene poroke.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 25. NOVEMBRA

7.00—7.10: Poročila v nemščini; 7.10 do 9.00: Jutranji koncert; vmes: 7.30—7.40: poročila v slovenščini; 9.00—9.10: Poročila v nemščini; 12.00—12.30: Napoved sporeda — nato: Opoldanski koncert; 12.30—12.45: Poročila v nemščini, poročila o položaju in poročila v slovenščini; 12.45—14.00: Zvoki iz operet — Radijski orkester vodi D. M. Šijanec, sodelujeta: sopranistka Janja Baukart-Streltova in tenorist Anton Koren; 14.00—14.10: Poročila v nemščini; 14.10—15.00: Vaška godba in pevski duet: Anton Kozlevar in Anton Muhič (na harmoniki spremlja Avgust Stanko); 15.00—17.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda (glasba); 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini; 17.15—18.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda; 18.00—18.30: Prenos osrednjega nemškega sporeda; 18.30—18.45: Pregled sportnih dogodkov (v nemščini in slovenščini); 18.45—19.00: Gospodinsko predavanje — Anica Lebar: Kolovrat v gospodinstvu; 19.00—19.30: Fantje na vasi; 19.30—19.45: Poročila v slovenščini; 19.45 do 20.00: Aktualno predavanje — govori Hans Fritzsche; 20.00—20.15: Poročila v nemščini; 20.15—22.00: Slovenska slikanica — Listopad v pesmi, besedi in prizorih — vodstvo prof. Jože Peterlin; 22.00—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda; 22.15—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda (glasba za konec tedna).

Zatamnitev od 16.50 do 6.50

KULTURNI PREGLED

Zakaj so slovenske drame pomanjkljive?

V 5. številki dramske izdaje »Gledališkega lista« nadaljuje prof. Janko Moder svoje »Dramaturgove pomenke«, in sicer o vprašanju izvirne slovenske drame. Prvi del njegovih izjavaj smo že priobčili v izveščku. V sedanjem poglavju se bavi pisec z vprašanjem, zakaj je naša izvirna dramska produkcija tako pomanjkljiva. Med drugim piše naslednje:

Mislim, da zadenem precej v črno, če vzamem za osnovno pomanjkljivost slovenskih dramatikov njihovo nepoznanost človeka z njegovo telesno in duševno dejavnostjo, skratka nepoznanost življenja. Ne mislim začeti kako nove šole ali se navduševati za ta ali oni slog, poudaril bi rad samo eno: Drama je kakor roman in pesem lahko samo literatura, namenjena za tiho uživanje med štirimi stenami, lahko pa je tudi osnutek, iz katerega nam resnični poustvarjaljoči umetniki — igralci — ustvarijo pravo občestveno umetnino. Jasno je, da je resnični dramatik samo tisti, ki piše za oder, ki ustvarja take osnutke, namenjene oživitvi na odru. Kdor bi dramatično pojmoval drugače, bi se odklel najelementarnejši in hkrati najduhovitejši sili te umetnosti. Če likovna in znakovna umetnost oblikujeta prostor in čas, potem je literatura poklicana za oblikovanje življenja. Najbolj pa je vezana na oblikovanje življenja dramatika, saj morajo vse osebe z vsemi svojimi značilnostmi in usodami oživeti med nami na odru, prebuditi se morajo v resnično, čeprav še tako pesniško izmišljeno življenje. Kakor pesnik in pisatelj, tako tudi dramatik lahko ustvarja nove pokrajine in še nevidne svetove, vendar mora misliti na to, da bodo morali ob uprizoritvi kadar koli postati ti svetovi vidni, te pokrajine užite in sprejemljive. Človeške usode so lahko prikazane v vseh odtokih od skrajnega naturalizma do najabstraktnjega simbolizma, le enega se mora držati dober dramatik:

vos čas mora vedeti, kaj hoče. Ne sme se prepuštili snovi ali slogu, da ga potegne za seboj, premoti ali zamori. Zavedati se mora, da je on tisti, ki oblikuje in ustvarja, in da ni že snov sama po sebi umetniška. Če naj drama oblikuje življenje, potem ga mora dramatik poznati v vseh odtokih in podrobnostih in se ne sme zateči k formalnemu shematiziranju in opisovanju.

Prej sem zapisal, da slovenski dramatik predvsem ne pozna življenja. Po večini srečujemo pri nas dve skrajnosti: ali pretirano skrb za golo zunanjost, ali pa vtopitev v izključno ponotrzanjenost.

Ti »zunanjosti« dramatik bi se moral zavedati, da drama ne more zrasti iz zunanjih dejstev, ampak iz notranjih konfliktov. Kdor nabere samo zunanjih dogodkov, dosti smrti, nesreč, blisk, groma in podobnega znese sicer lahko največji bavljav, ni pa se rodil dobre drame (pa naj še tako pripoveduje v sprememnem pisnu, da je delo efektivno in genljivo).

Nekateri bi se radi rešili te zunanjostne, po nekaterih napačnih oznakah »ljudske« dramatik, a pogosto zaidejo v drugo skrajnost: v teoretiziranje brez živih osnov in brez odmeva v človeških srcih. Deluje jim sam razum, ki z znanstveno preciznostjo privede vnaprej zastavljeno tezo do rešitve, srce pa je ostalo kodo ve kod. Po navadi razumejo naši dramatik pod idejo ali problemom drame čim bolj neželjeno poetiko poisežo še bolj skonstruirano antitezo. Če je glavni junak veren, naj bo njegov zopnik brezbožnik in vaj se vsi dramo prepričajo o svojih nazorih. Pri tem pozabljajo, da drama ni obravnava, ampak udeležitev znanstvenih ugotovitev in oživitve nazorov in psiholoških zakonitosti, skratka oživet osebe, izmed katerih mora vsaka imeti svojšven pomen in namen v celotni umetnini. Kakor slikar ne more za isto podobo nametati disharmoničnih barv, pa čeprav misli prikazati kontrast, tako tudi dramatik ne sme v svoji umetnosti iskati diametralnih nasprotij, če jih ne zna povezati v skladno celoto. Svojestve

nost vsake posamezne osebe in njene usode mora odsevati tudi iz besedila samega, ki mora tako po svoji zunanji obliki in svoji notranji vsebini razodavati vlogo konkretne osebnosti. Kajti drame niso pisane za lektorja, ki z večjo ali manjšo škalo glasovnih odtokov pač lahko prebere povest ali roman, marveč so pisane za različne igralce z različnimi značskimi danostmi. Tako imenovane knjižne drame so pogosto pisane skozi prizmo prozne dramatikove osebnosti, ki se ni znašla razmahniti v raznolikost življenja in v značilne označitve; ostal je pri monotonosti, izumetničenosti in suhi formalnosti z enotnim umnim besedilom.

Dramaturg prof. Moder končuje svoja izvajanja z besedami: Ob študiju življenja, njega polnosti in vsestranosti more rasti in zoreti dramatik. Čim globlje bo prodiral v skrivnost življenja, tem globlje bo tudi posegal v skrivnost dramatik. Dejstvo pa je, da se tudi dramatik ne more prisiliti k izučitvi. Tudi za dramatika je potreben dar, o katerem je težko pisati in govoriti, ker se ne da ujeti v besedo, marveč ga je mogoče samo čutiti ali ne čutiti iz del, če ga namreč umetnik ima ali pa ga kljub vsej dobri volji in formalnem prizadevanju in resničnemu hotenju — nima.

Vsekakor so zgornje besede zanimiv prispevek k vprašanju, ki je bilo pri nas večkrat obravnavano. Jasno je, da z njimi niso osvetljeni vsi vzroki pomanjkljivosti naše dramatik; o posameznih je bila že ponovno beseda v kritikah raznih domaćih del. Posebno zanimive in značilne so vedno primerjave s tujimi dramatikimi izdelki povprečnega značaja. Pri tem se večkrat kaže, da je v naših dramatskih pokušajih mnogo več življenja in dramatske vsebine kakor v tujih, da pa avtorji letih bolj poznajo dramatskotvorni proces in da umejo varj povprečni snovi dati vabljivo obliko. Vsekakor je pa to ob koncu koncev vedno »ravnost« — dramatskega talenta: brez njega ne nastane v nobeni formi in z nobeno snovjo nič prada. Dramatski talenti pa tudi pri velikih narodih niso na gosto posejani.

zgodov

